

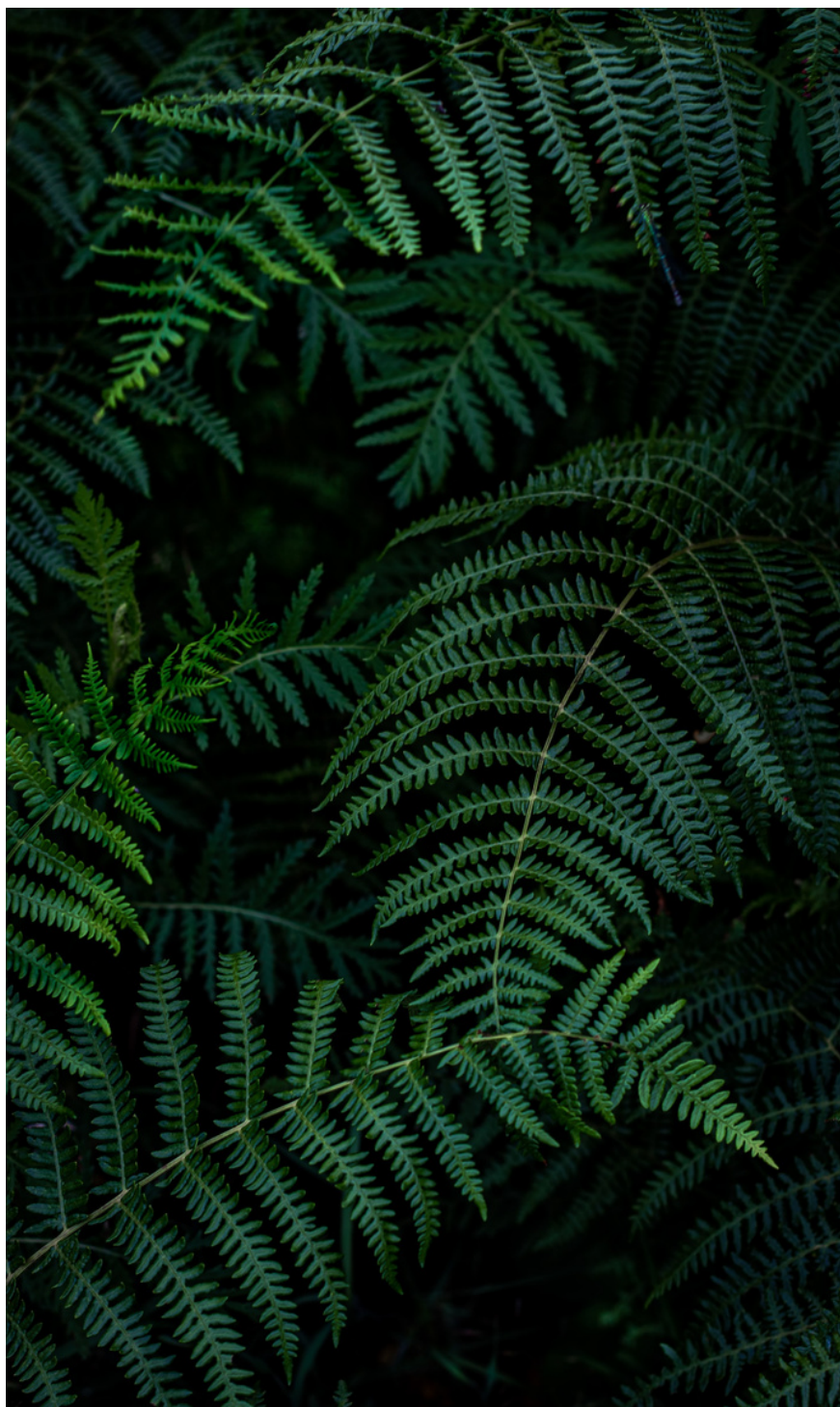


TEDNIK PEN

TEDENSKO DOGODJE

17. marec 2023

št. 5/2023



UVODNIK

RAZPIS

INTERVJU

POROČILO

PEN-KALO

PISMO MAHSI

MEDNARODNI PEN

DOGODKI

Spoštovani člani in članice,

ta teden smo opravili prvega od dveh ali morda tudi več letnih občnih zborov, na katerem smo potrdili poročila vključno z letnim finančnim poročilom. Udeležencem sem predstavila načrte in razpise za letošnje leto, na katere se prijavljamo in za katere smo že prejeli odločbe. Govorili smo tudi o 55. Blejskem srečanju, ki se bo maja odvijalo s sestankom mednarodnega Odbora pisateljev in pisateljic za mir, z okroglimi mizami in s festivalom Obrazi miru, ki ga bodo letos še posebej poživili srednješolci z rap-skladbami za mir. Pestro bo in zanimivo, prijave dežujejo z vsega sveta, o programu več v prihodnjem Tedniku. Predstavniki vseh odborov se že pripravljamo na prihodnji sestanek odbora Pisatelji v zaporu, ki bo v Zagrebu v tednu pred Bledom in v živo, vabilo vam pošiljamo. Nato nadaljujemo PEN-ovo popotovanje in vabim vas, da se srečanja udeležite 17. 5., ko bodo na vrsti okrogle mize. Za slovenske člane in članice je udeležba brezplačna, sicer znaša kotizacija 200 €. Vabljeni tudi, da za zbornik prispevate esej, krajše umetniško besedilo ali pesem, rok za prijavo in oddajo besedil je 2. aprila.

Za nami je redno letno srečanje mednarodnega odbora pisateljic PIWWC, ki smo se ga z dr. Alenko Jensterle Doležal udeležili po spletu, v poetičnem zaključku pa je nastopila Dragica Čarna, več v Alenkinem poročilu. Prepričali smo se lahko, kako pomembna je dejavnost mednarodnega PEN-a, ki v zadnjih letih rešuje pisatelje in pisateljice iz kriznih žarišč, političnih pregonov in vojn. Če se je še pred nekaj leti zdelo, da so te zgodbe nekje daleč, prihajajo grožnje vse bližje; od Belorusije, Ukrajine do Srbije, kjer so ustvarjalci vedno bolj utesnjeni in preganjani zaradi kritik režimov, ki si z represijo skušajo podaljšati rok trajanja. Kot nas zgodovina uči, se vsi avtoritarni režimi prej ali slej končajo, če ne drugače v mlaki krvi, pred tem pa žal uničijo mnogo življenj in kulturnih dobrin. Ukrajina, ki je bila pred desetletjem nedotaknjen biser kot Bled, je danes Aleppo, vsa v ruševinah, ljudje pa razseljeni na vse strani neba.

Zato dragi člani in članice, PEN vas nujno potrebuje. Potrebuje vašo angažiranost, vaše ideje, kako bolje širiti vrednote Temeljne listine, vaš umetniški glas za svobodo izražanja in vaše verze lepote. Po praktični strani pa potrebuje tudi vašo udeležbo na zborih in dogodkih. Dvakrat letno je zbor članov in članic in udeležba je tako obvezna kot plačilo članarine. Na zborih odločamo o vseh bistvenih aktivnostih društva, kar pomeni, da je to prostor, kjer lahko z vašimi predlogi naše delo kritizirate, pohvalite in izboljšate. Predvsem je pomembno, da se tukaj srečamo različni ustvarjalci in ustvarjalke ter si izmenjamo mnenja in novice. Kakor je na zboru omenil Tone Peršak, se danes nikjer več ne pogovarjamo o književnosti in tudi kadar beremo drug drugega, ostaja naše mnenje zaprto v individualno tišino. Nas je pandemija dokončno osamila in se ne upamo več govoriti drug z drugim iz oči v oči? Nas je strah pred druženjem načel do te mere, da se držimo samo še doma? Smo od vsega hudega na svetu zapadli v apatijo?


Še enkrat poudarjam, da je udeležba na zborih nujna za osnovno delovanje društva, saj če nas ni prisotnih v zadostnem številu, sklepi in odločitve padejo zaradi nesklepčnosti, z njimi pa tudi naše delovanje in Slovenski PEN. Vse, ki niste mogli priti, smo pogrešali in si želimo, da vas v prihodnje večkrat vidimo. Vsem, ki ste prišli, se lepo zahvaljujem, speljali smo brez zadrege pod dirigentsko palico predsedujoče Mirane Likar, kar je bilo po mojem vedenju prvič v zgodovini Slovenskega PEN-a, da je zboru predsedovala pisateljica. Na tem mestu hvala tudi vsem, ki ste poleg redne letne članarine nakazali donacije.

V Mednarodnem PEN-u so me vpregli na vse načine ter me vključili v zelo dinamično dogajanje. Med drugim vas vabim, da se prihodnji teden v torek ob 13.00 priklopite na predstavitev t. i. Case list 2022, seznam primerov zaprtih, umorjenih, izginulih in preganjanih pisateljev in pisateljic, ki jih vsako leto objavi Mednarodni PEN. Na pogovoru, ki ga bom moderirala, se boste srečali z izjemnimi osebnostmi: predsednico odbora Pisatelji v zaporu mjanmarsko pisateljico Ma Thido, predsednikom Ukrajinskega PEN-a pisateljem in filozofom Volodimirjem Jermolenkom, egipčansko pisateljico in aktivistko Ahdaf Soueif in nikaragovsko pesnico Giocondo Belli, ki ji je avtokrat Ortega nedavno odvzel državljanstvo. Četudi sovražimo ekrane, nas je splet povezal, tako da lahko iz domačega naslonjača spremljamo dogodke po vsem svetu.

Po dnevu poezije in lepim dogodkom ob njem, pa srčno upam, da se 3. 4. na večeru jubilarov in novih članov vidimo in pomenimo, kot da pandemije nikoli ni bilo. Nobena knjiga ali film ne moreta nadomestiti iskrenega pogovora. In pripravite odlomke, ki jih boste predstavili, da si med seboj prisluhnemo in se spoznamo. Sponzor srečanja pa je Restavracija PEN klub, tako da ne boste ostali lačni in žejni.

Tanja Tuma, predsednica SC PEN





SLOVENSKI CENTER PEN
VABI NA

VEČER JUBILANTOV
IN PREDSTAVITEV
NOVIH ČLANOV

3. aprila 2023
ob 17.uri
literarni dogodek s pogostitvijo
dvorana SC PEN, Tomšičeva 12

Sponzorji večera: Restavracija PEN klub

Vljudno naprošamo, da sporočite prisotnost do 30. 3. 2023
na naslov: slopen@guest.arnes.si.

RAZPIS: PISANJE IN RAPANJE ZA MIR

Slovenski center PEN letos organizira 55. Mednarodno srečanje pisateljev na Bledu. V tem okviru že nekaj let zapored poteka tudi razpis za najboljši esej slovenskih srednješolk in srednješolcev na razpisano temo, o kateri na Blejskih srečanjih razpravljajo ugledni literarni ustvarjalci in ustvarjalke z vsega sveta. Letos pa bo še posebej zanimivo, saj bodo dijaki in dijakinje imele možnost napisati tudi rap besedilo in ga uprizoriti. Vabimo vas k sodelovanju!

Rok za prijavo: 26. 4. 2023

UMETNOST – VEČNA BORKA ZA MIR

»Cel svet gori« je dejal predsednik Mednarodnega PEN-a Burhan Sönmez. Vojna ni le v Ukrajini. Vojna je prisotna povsod. Razplamteva se kot ogenj, širi se v vse kotičke sveta. Vojna ni le med državami, nacijami in verami. Vojna je med starimi in mladimi, moškim in žensko, med revnimi in bogatimi. Vedno več nestrpnosti, rasizma, seksizma je zaznati. Zdi se, da sovraštvo in vojna premagujeta mir.

Umetnost in umetnik mora imeti namen. Umetnost mora biti tista, ki kliče k miru, saj ne le posnema resničnost, ampak jo tudi soustvarja. Pomagajmo (z)graditi svetovni mir skozi umetnost. Kako bi skozi besedilo, pisanje priklicali MIR? Kaj naj stori umetnost, da bo MIR preglasil vojno? Kje se konča MIR in začne vojna? Kaj sploh je MIR? Naj pero mirno in svobodno teče.

Tokrat imajo dijakinje in dijaki možnost izbirati med esejem ali rap besedilom.

Rap besedilo naj bo dolgo najmanj 8 barov (8 vrstic) in najmanj eno kitico. Refren je poljuben, vendar je zaželen. Svojo interpretacijo dijaki/nje posnamejo s telefonom ali na diktafon in avdio posnetek pošljejo skupaj z besedilom do 26. 4. 2023 na elektronski naslov: slopen@guest.arnes.si. Pod zadevo navedejo: »Pisanje in rapanje za mir«. Poleg naslova rap besedila, mora pošiljka vsebovati ime in priimek, šolo, letnik in elektronski naslov za kontakt ter naslov mentorja. Trije najboljši rapi bodo posneti v studiu z raparjem Rokom Trkajem.

Dijaki/nje se lahko odločijo za esej. Ta naj obsega vsaj 3.500 in ne več kot 10.000 znakov (s presledki). Poslan naj bo do 26. 4. 2023 po elektronski pošti na naslov: slopen@guest.arnes.si. Pod zadevo navedejo: »Pisanje in rapanje za mir«. Poleg naslova eseja, mora vsebovati ime in priimek, šolo, letnik in elektronski naslov za kontakt ter naslov mentorja. Za razpisano temo bosta podeljeni dve nagradi, ena nagrada za dijake 1. in 2. letnika in ena nagrada za dijake 3. in 4. letnika.

Najboljša eseja in trije najboljši rapi bodo prebrani oz. uprizorjeni pred Mestno hišo v Ljubljani



Foto: osebni arhiv

INTERVJU: TONE PERŠAK

Tone Peršak je leta 1974 na Akademiji za gledališče, radio in TV v Ljubljani diplomiral iz gledališke in radijske režije, leta 1980 pa še na Filozofski fakulteti v Ljubljani iz svetovne književnosti in literarne teorije.

Najprej je bil samozaposlen kot svobodni umetnik. Vmes je delal v Komornem gledališču 55 v Sarajevu. Na Akademiji za gledališče, radio in TV v Ljubljani je bil kot asistent zaposlen naslednjih 10 let. Od leta 1990 do 1996 je bil najprej delegat v skupščini Republike Slovenije, nato pa poslanec v Državnem zboru RS. Med letoma 1997 in 2004 je ponovno delal na AGRFT v Ljubljani kot docent za gledališko režijo. Od leta 2004 je bil poklicni župan Občine Trzin. Maja 2016 je bil imenovan za ministra za kulturo.

Piše kratko prozo in romane ter radijske in gledališke igre. Prve revijalne literarne objave je imel že leta 1964 v reviji Svetla pot v Murski Soboti, prve publicistične objave pa 1968 v Študentski tribuni. Deloval je v DEMOS-u in bil leta 1988 soavtor »pisateljske ustave«. Leta 1991 je bil član ustavne komisije. Bil je soustanovitelj in tudi predsednik Demokratske stranke Slovenije.

Bil je predsednik Društva slovenskih pisateljev in predsednik Slovenskega centra PEN.

S Tonetom Peršakom se je pogovarjala Maja Ferjančič.

Večina vas pozna kot ministra za kulturo, prebivalci Trzina kot župana, v umetniških krogih kot predsednika društev DSP in PEN ter seveda kot pisatelja in režiserja. Kaj bi sami rekli? Ste politik ali umetnik?

Če želim biti realen glede na staž, ki ga imam na enem in drugem področju, pač moram pritrditi, da sem najbrž oboje. Že od mladosti, lahko bi rekel celo od otroštva, sem želel biti in načrtoval, da bom pisatelj. Več kot 35 let aktivne navzočnosti v politiki (že prej, vse od študentskih let pa sem tudi objavljaj kritične prispevke o tedanji politiki in si zato prislužil vojaški rok v neke vrste kazenski četi skupaj z vrsto pravih kriminalcev, tudi morilcev), kar seveda potrjuje oceno, da sem tudi politik. A v tem ne vidim nasprotja. Vedno trdim, da se še zlasti literatura (proza in dramatika) vendarle ukvarja z vprašanji družbe in javnimi zadevami, le da na drugačen način kot politika, kar dokazuje veliko imen na eni in drugi strani. Glede na enega svojih dveh študijev in tudi občasno delovanje na tem področju pa si domišljam, da sem vsaj nekoliko udeležen tudi na področju literarne zgodovine in teorije.

Izžarevate korektnost in umirjenost. Marsikoga bi presenetilo dejstvo, da se ukvarjate tudi s karatejem. Pisatelj Blaž Ogorevc vas opiše kot zagrizenega tekmeca z najboljšimi šprintericiami na tekaških prvenstvih. Ste tekmovalni?

Kar zadeva karate, moram priznati, da je moja žena mojstrica karateja (črni pas, tretji dan). Sam sem se s karatejem ukvarjal povsem individualno, toliko da sem ga malo spoznal in nisem delal izpita za noben pas. Sem pa v mladosti treniral judo, potem pa se preorientiral na tek, ki je še vedno (že skoraj 59 let) moj šport. A sem tekmovalen? Na nek način tudi. Vendar ne toliko v tem smislu, da moram nekoga ali vse, ki tudi tečejo, premagati, ampak v tem, da tekmujem s seboj in želim doseči določen rezultat. Najbolj se pač pohvalim z dosežki v klasičnem maratonu, čeprav seveda po konstituciji nisem tipičen dolgoprogaš. To najbrž priča, da si raje izberem kaj težjega, čeprav mi to ne zagotavlja velikih uspehov, me pa zato veseli in navdaja z zadovoljstvom. Sem pa v mladosti kar dobro igral namizni tenis (tudi tekmovalno).

V vašem avtobiografskem romanu *Avtoštop* beremo o mladih, ki ste bili del svetovnega gibanja in ste zatresli takratne ideologije, red in pravila. Zdi se, kot da mladi še danes počivajo na vaših lovorikah. Kako iz sedanje perspektive gledate na današnjo mladino? Je dovolj uporništva (z razlogom) med mladimi?

Sam, kot priča *Avtoštop*, pripadam generaciji 1968, ki je res prinesla zelo velike in veliko sprememb, katerih vpliv je še vedno zelo navzoč. Ne gre samo za razumevanje in prakse ljubezni in geslo »Flower power« oziroma zavračanje vojne in nasilja tako v mednarodnih razmerjih kot na področju odnosov znotraj posamezne družbe ali države, temveč tudi na ravni vrednot, estetike, nove senzibilitete, tako rekoč na vseh področjih, dopuščanja drugačnosti itd. Seveda je mogoče v zvezi s to generacijo in časom govoriti tudi o neljubih posledicah, npr. o razmahu rabe drog in še o čem, ampak bistveno je, da sta ta generacija in njen čas uveljavljanja v svetovnem merilu na nek način že obračunala z negativnim nabojem 20. stoletja na povsem eksistencialni ravni zavrnila način razmišljanja, ki je pripeljal do obeh svetovnih vojn in seveda, resda, tudi še do cele vrste kasnejših vojn in tako tudi do vojne v Vietnamu, na katero se je to gibanje najbolj neposredno odzvalo (muzikal HAIR kot neke vrste manifest), zlasti v ZDA. Prav v ZDA je bilo to gibanje morda najbolj vidno in radikalno in prav ZDA s svojo politiko, bi lahko rekli, še danes na nek način polemizirajo s tem širokim družbenim gibanjem in generacijo 1968. Če se skušam malo aktualno opredeliti, moram poudariti, kako hipokritsko danes skoraj ves svet -prav na čelu z ZDA in EU - ob upravičenih obsodbah ruske agresije na Ukrajino, pozablja in si še vedno zatiska oči pred tem, koliko iste vrste agresij oziroma vojn s podobnimi cilji so v obdobju po II. svetovni vojni zagrešile ZDA. In na ta način so ZDA pravzaprav dale zgled Rusiji, kako je (tudi) mogoče ravnati in hkrati kot vodilna sila NATO storile marsikaj, kar je delovalo kot zelo neposreden izziv Rusiji, najbrž res z željo izriniti Rusijo s položaja enega svetovnih odločevalcev, ali pa jo, seveda na račun Ukrajincev, izzvati in to izkoristiti za to, da jo s podporo vseh članic NATO v največji možni meri gospodarsko in vojaško oslabijo. A, kot rečeno, to seveda ne opravičuje ruske agresije, je pa treba tudi ta vidik opaziti in upoštevati.

V politiko ste vpeti že več kot četrto stoletje. Kako ocenjujete Slovenijo kot državo in kot družbo? Kje menite je največji manko?

Sam bi rekel, kot vedno, da gre predvsem za to, da se Slovenija še ni naučila biti država in biti zares demokratična. Ravno včeraj smo se ob zaključku občnega zbora SC PEN pogovarjali o zaskrbljujoči odsotnosti, lahko bi rekel kar nezmožnosti dialoga v naši družbi, a ravno dialog je seveda ključni pogoj demokracije. Sposobnost dogovarjanja in sposobnost priznati, da ima morda v neki zadevi sogovornik prav in ne jaz. Simptom in hkrati vzrok in tudi posledica te odsotnosti zmožnosti dialoga je, zlasti po volji vsaj dela politike, t.i. nadaljevanje kulturnega boja na Slovenskem oziroma razdora, do katerega je prvič prišlo v času reformacije in protireformacije, do ponovnega izbruha v drugi polovi 19. in v začetku 20. stoletja in z vso pogubno ostrino v času II. svetovne vojne in, kar je še posebej simptomatično spet že zelo kmalu po osamosvojitvi, čeprav sam mislim podobno, kot je mislil ali vsaj upal dr. France Bučar, ko je po epohalnem rezultatu glasovanja na plebiscitu 1990 izjavil, da je »državljska vojna« na Slovenskem končana. Odsotnost dialoga je tudi simptom pomanjkanja strpnosti kot drugega pomembnega pogoja za demokracijo, kar je seveda tudi logična posledica vztrajanja pri kulturnem boju in nenehno obujanje vzdušja državljanske vojne ter zanikanje prave narave II. svetovne vojne in odpora proti okupaciji in grožnjam z uničenjem slovenstva v vsem, kar je spoznalo in trdi verodostojno zgodovinsko po vsem svetu. Dokler se ne bomo s tem soočili in na obeh straneh končno sprejeli spoznanja ter odločitve o spravi, dotlej žal demokracije očitno ne more biti.



Foto: Obrabi miru, Kropa 2022

Ste zagotovo eden največjih poznavalcev kulture v Sloveniji. Nekoč ste dejali, da člani PEN-a niso le pisatelji in pesniki, kot so to člani DSP-ja. PEN deluje kot mednarodna organizacija in mora biti dejaven v svojem zavzemanju za svobodo izražanja. PEN torej mora biti političen. Menite, da kulturna politika v Sloveniji dovolj resno jemlje PEN?

Osnovno poslanstvo in namen Mednarodnega Pen-a in vsakega posameznega centra izhaja iz Temeljne listine Mednarodnega Pen-a. Gre za uresničevanje načela, da književnost ne pozna meja, in da teh meja tudi ne bi smel nihče zahtevati ali na njih postavljati ograj, naj bo med državami ali literaturami, naj bo znotraj posamezne države ali nacije. To seveda enako velja za jezike in, kot iz tega sledi, za svobodo izražanja kot civilizacijski standard. Vse ostalo, kar Pen še razglša, zagovarja in promovira, v bistvu izhaja iz tega, vključno s svobodo izražanja za ženske, pisateljice ali pesnice ali esejistke, kar je seveda, žal, res še marsikje po svetu neposredno ali vsaj posredno omejeno ali celo prepovedano. V tem kontekstu je seveda cilj Pen-a tudi političen, če mislimo politiko najširše kot urejanje javnih zadev in zagotavljanje vseh deklariranih človekovih pravic in svoboščin, ki jih je ravno tako sprejela politika v okviru OZN in sorodnih povezav ali organizacij na nižjih ravneh.



Foto: okrogla miza DIALOGI, SKS 2022

Alenka Jensterle Doležal: SESTANEK PIWWC

10. in 11. marca 2023 sem se udeležila vsakoletnega pisateljskega sestanka Odbora pisateljic Mednarodnega PEN (Pen International – Woman Writers Committee (PIWWC)), ki je potekalo virtualno preko Zooma. Vse je bilo odlično organizirano. Prvi dan je bilo prisotnih 96 udeleženk (in udeležencev) iz vseh svetovnih centrov, drugi dan nekoliko manj (na obeh dneh uradno 124 udeležencev). Dogodek sta povezovali predsednica Ženskega odbora Mednarodnega PEN Zoe Rodriguez iz centra Sydneya in vodja PEN centrov, odborov in novih centrov Olha Mukha, v petek pa je kratko spregovoril tudi predsednik Mednarodnega PEN-a Burhan Sönmez. Od slovenskih predstavnic je bila tam predsednica Tanja Tuma, ki je v petek v okviru sekcije, ki je predstavljala delovanja različnih centrov, poročala tudi o delovanju Slovenskega PEN-a in pisateljic, in pa Neža Vilhelm, ki je zagotavljala tehnično pomoč z internetom. Slovenska predsednica PEN-a Tanja Tuma je v petek skupaj s Pavlom Bilykom poročala o zanimivem projektu Vida Count (zastopnost avtoric pri pisateljskih nagradah na različnih koncih sveta).

Sestanek mi je kot mednarodni dogodek približal aktivnost Mednarodnega PEN-a in njegovega ženskega odbora. Čisto osebno pa so me na tem srečanju globoko pretresle zgodbe pisateljic, ki izhajajo iz totalitarnih režimov: profesorice Farzenah Milani, afganske novinarka Ghezal Kiyanoosh in iranske pesnice Zibe Karbassi (zadnji dve sta v politični emigraciji). Še enkrat se mi je potrdilo moje feministično prepričanje, da so intelektualke – pisateljice v današnjem svetu vedno bolj pomembne tudi v političnem prostoru in javnem diskurzu in da je njihov glas slišati, a včasih za grozljivo ceno.

Prepričala sem se, da se pisateljice čutijo dolžne pokazati odgovornost in solidarnost ob dogajanjih v Ukrajini, ženskih (in ne samo ženskih) protestih zaradi smrti Mahse Amiri v Iranu ali diskriminaciji žensk v Afganistanu, političnih protestih (s številno udeležbo žensk) v režimu pod vojaško hunto v Mjanmaru ... V okviru sekcije Prazni stoli smo slišali pretresljive zgodbe pisateljic in novinark, ki so umrle na ukrajinski fronti, ki so izginile v zaporih nekje na Kitajskem ali so celo bile likvidirane v totalitarnih režimih. Čutimo se nemočni ob tem, morda jim na čisto drugem koncu sveta lahko pomagamo s tem, da pišemo o njih in da njihove pretresljive zgodbe širimo dalje. Predavanje o socialnih medijih, ki ga je za udeležence izvedla Judyth Hill, pa me je prepričalo, da je za te namene treba izkoristiti tudi socialne medije. Zelo smiselna se mi zdi tudi pobuda predsednice Zoe Rodriguez, ki jo je poimenovala Hear her words (Prisluhni njenim besedam), akcija, v okviru katere naj bi vsak center izpostavil najboljše avtorice, to pa bi omogočilo izoblikovati svetovni internetni portal najboljših avtoric, ki bi s tem postale bolj prepoznavne.

In čisto na koncu: odlično izpeljan kongres je poudaril povezanost vseh svetovnih dogodkov in tudi velikansko odgovornost pisateljic in intelektualk za mednarodno dogajanje.

SANJA PREGL

15

Verjameš v bogove. V ureditev, ki so si jo izmislili.
Kljub sočutju do vsega živečega tradicija usmerja tvoje misli.
Navidezno razsvetljenost, ki jo razkazuješ kot bleščeč nakit,
kazi ponarejenost, ki ne more ubežati pozornemu pogledu.

Usta so polna besed, ki jih sipaš okoli,
a se ob nastale kupčke črk spotikaš.
Telo ne sledi besedam.
Dejanja te postavljajo na laž.

Nosil bi me po rokah in postavljaj na prestol tvojega kraljestva.
Občudoval bi me in me častil. Dokler bi igrala tvojo igro.
Dokler bi zadostila vsem tvojim muham
in se podredila tvoji prikriti težnji po prevladi.

PESEM IZ ZBIRKE: V DEŽELI BOGOV PLEŠEM Z BOGINJAMI (tik pred izidom)



Foto: osebni arhiv

Sanja Pregl (1970) od začetka študija, ki ga je zaključila z magisterijem na Ekonomski fakulteti, in ob rednem strokovnem delu objavlja tako knjige za najmlajšo, malo starejšo in odraslo publiko.

Doslej je izdala devetnajst leposlovnih knjig. Prvih pet pred leti, po malo daljši prekinitvi ostale. Za dvojezično knjigo za odrasle »Zgodbe iz drugega nadstropja« je na mednarodnem natečaju mesta Salo prejela literarno nagrado. Knjige za otroke v Zbirki Hobotnica Alenčica je ustvarjala skupaj z bratom Arjanom Preglom, knjige v zbirki Ljubezni je za vse dovolj pa z ilustratorko Majo Lubi. V obeh zbirkah so izšle po tri njen knjige. Njena dela so prevedena in izdana v več tujih jezikih.

PISMO MAHSI

Naj tvoji lasje svobodno plešejo

Naj svobodno plešejo v norem južnem vetru

zdaj, ko tvoja mladost cveti

Naj tvoji lasje svobodno plešejo (besedilo grške pesmi)

Moja sladka Mahsa,

moralna policija pregleduje ulice jedrskih elektrarn, saj so lepi lasje tvoje cvetoče mladosti nevarnejši od jedrskih bomb. Za to jih mora vsaka hidžaba zapreti, če pobegnejo, so ogrožene atomske tovarne, orožarska industrija, ravnovesje moči. Svoboda svežega pramena tvojih las pretresa prizorišča, ki so bila zgrajena in kjer smo se znašli, da bi igrali vlogo igralcev v ozadju. Ni namreč pomembno, ali se jim zdi svoboda drobnega pramena tvojih las velika, pomembno je, da ne obstaja velika ali majhna svoboda. In tega se zavedajo.

Sladka Mahsa, tista, ki si zbudila množice, ti si padla tiho, a zvok praskanja je prodrl skozi telesa ljudi in dosegel ulice, poglej, tvoje sestre, tvoje matere, tvoje babice so se skupaj s tvojimi brati zlile na te ulice, v zrak mečejo hidžabe, v nebo mečejo pramene las, jokajo za teboj, jokajo za človeštvo, za svobodo.

Za teboj ne bomo jokali sami, z nami bodo jokali tudi volkovi in hijene z različnimi oznakami na tulcih orožja. Volkovi in hijene, ki skrivajo razkosane novinarje v omarah novih poslovnih osvajanj in rišejo profile dobrih in slabih morilcev ljudi. S krvjo prepojeni plazilci, ki delijo zločine na dobre in slabe, bodo točili krokodilje solze, medtem ko bodo svoje sluzaste, krvi žejne jezike iztegovali proti naslednji nesreči, jokali bodo za tabo, medtem ko bodo požirali svojo naslednjo žrtev, Mahso. Toda jokali bomo tudi mi, in to se bo vedno dvigalo kot nadležna, neusmiljena ovira, ki jim bo preprečevala načrte.

Mahsa, umor ni sam, ima ljubitelje, ima podpornike, ima ogromno čredo privržencev, povsod, v vseh državah, na vseh koncih sveta, toda tudi ti nisi sama, čeprav si padla sama med varuhi morale, moj otrok, moj ljubi otrok, reke krvi in slanih solz bodo izstopale iz odplak hinavščine, izstopale bodo in preganjane in preganjane bodo in izstopale, dokler se ne bodo nekega dne njihove jedrnate glave brez hidžabov odločile, da bodo poletele skupaj z našim planetom Zemlja.

Ženske hidžabov ne nosijo samo na glavi, Mahsa, ampak ga vsiljujejo možganskim celicam, z njim ovijajo ideale, načela, pravice, prepričanja, zakone, institucije, z njim podpisujejo zakone, z njim pohablajo užitek, z njim zapirajo oči, ustnice, ker tvoji sveži lasje ne smejo prosto valovati v vetru, tvoji lasje ne smejo prosto valovati v tem svetu, Mahsa, in razmišljam, s čim naj še pomaham temu svetu, z našimi solzami, našo pestjo, našimi kriki, našimi srci, zate, moj dobri otrok, za tvojo Mahso, nimam ničesar drugega za pomahati kot besede in noseče solze, moj otrok.

Angela Christofidou, Ciper, 23.9.22



Mahsa Amini

16. septembra 2022 je v bolnišnici v Teheranu v Iranu v sumljivih okoliščinah umrla 22-letna Iranka Mahsa Amini. Guidance Patrol, verska moralna policija iranske vlade, je Aminijevo aretirala, ker domnevno ni nosila hidžaba v skladu z vladnimi standardi. Poveljstvo za kazenski pregon Islamske republike Iran je izjavilo, da je na policijski postaji doživela srčni napad, se zgrudila in padla v komo, preden so jo prepeljali v bolnišnico. Vendar so očitvidci, vključno z ženskami, ki so bile pridržane skupaj z Amini, poročali, da je bila hudo pretepena in da je umrla zaradi policijske brutalnosti, kar so iranske oblasti zanikale. Trditve o policijski brutalnosti so skupaj z odkritimi zdravniškimi posnetki so privedle do ocene, da je imela Amini možgansko krvavitev ali možgansko kap zaradi poškodb glave, ki jih je dobila po aretaciji.

Mehika: Vohunska programska oprema Pegasus, uporabljena za novinarje in državljane



Foto: Mael Balland

7. marca 2023 sta v skupni preiskavi, ki sta jo objavila New York Times in Aristegui Noticias, poročala, da so mehiške oborožene sile uporabljale nadzorno programsko opremo Pegasus podjetja NSO za vohunjenje za komunikacijo med novinarji časopisa El Universal in zagovornikom človekovih pravic Raymundom Ramosom.

Po podatkih preiskave je obveščevalna enota ministrstva za nacionalno obrambo (SEDENA) med letoma 2019 in 2020 večkrat vdrla v Ramosov telefon in prisluškovala pogovorom z novinarji časopisa El Universal z namenom dostopa do podatkov in vmešavanja v preiskave o izvensodnih usmrčitvah v Nuevo Laredo v zvezni državi Tamaulipas, za kar je v celoti vedelo vrhovno vojaško poveljstvo.

Preiskava je razkrila šokantne dokaze o nezakoniti uporabi nadzornih orodij s strani vojske za vohunjenje za lastnimi ljudmi. Mehiški predsednik Andrés Manuel López Obrador, ki je obljubil, da nikoli ne bo vohunil za svojimi nasprotniki, mora nemudoma prenehati s takšnimi praksami, ki pomenijo hude kršitve človekovih pravic in jasno ovirajo delo novinarjev in neodvisnih medijev, je dejala Romana Cacchioli, izvršna direktorica Mednarodnega PEN-a.

Po analizi Citizen Laba, raziskovalnega inštituta Univerze v Torontu, so forenzični testi pokazali, da je bil Ramosov mobilni telefon večkrat okužen z vohunsko programsko opremo Pegasus. Preiskava razkriva tudi, da je vohunjenje za Ramosom posledica njegovega poročanja o lovu na človeka v mestu Nuevo Laredo v zvezni državi Tamaulipas julija 2020. Vojaki, ki so preganjali več vozil, so na koncu ubili ducat potnikov, ki so bili po navedbah vojske del lokalne kriminalne združbe. Ramos je obtožbe objavil, lokalni časopis pa je objavil slike, ki so kompromitirale vojsko.

Mehiške oblasti, zlasti predsednik in vojska, morajo mednarodno skupnost prepričati, da bodo takoj prenehale preganjati novinarje in zagovornike človekovih pravic. Edini način za zmanjšanje sedanje visoke stopnje nekaznovanosti je kaznovanje odgovornih in zagotovitev pravic za žrtve. Noben novinar, pisatelj ali zagovornik človekovih pravic ne bi smel biti izpostavljen kakršnimkoli grožnjam ali nadlegovanju, ker preprosto opravlja svoje delo, je dejala Grace Westcott, predsednica PEN Kanada.

Mehiška vlada je že več let vpletena v škandale, ki vključujejo uporabo vohunske programske opreme proti številnim državljanom, vključno z novinarji. Mednarodni PEN in PEN Kanada pozivata mehiške oblasti, naj prenehajo z nadzorom nad novinarji, raziskovalci, avtorji in zagovorniki človekovih pravic, saj ta praksa ovira delo, ki je ključno za razvoj trdne demokracije.

Mednarodni organizaciji PEN in PEN Kanada podpirata tudi pozive organizacij, kot je ARTICLE 19, naj vojska ne ovira preiskav generalnega državnega tožilstva in naj javno razkrije podrobnosti vseh pogodb SEDENA, povezanih z vohunsko programsko opremo.

Mednarodni seznam primerov PEN - virtualni uvodni dogodek

TOREK, 21. MAREC 2023 OD 14:00-15:00 UTC+01

Mednarodni PEN vas z veseljem vabi na virtualno predstavitev seznama primerov iz leta 2022, ki dokumentira 115 primerov pisateljev, ki so se soočili z nadlegovanjem, aretacijo, nasiljem in celo smrtjo.

Pridružite se nam 21. marca ob 13.00 po srednjeevropskem času na [povezavi](#)

O DOGODKU

Skupina pisateljev in aktivistov bo razpravljala o razmerah na področju svobode izražanja po vsem svetu ter podala pregled in prikaz svetovnih trendov ter vrste izzivov, s katerimi se soočajo pisatelji, s poudarkom na Egiptu, Mjanmaru in Ukrajini. Razpravljali bodo tudi o delu odbora PEN za pisatelje v zaporih, o pomenu kulture in nevarnostih, s katerimi se soočajo pisatelji v času vojne, ter o primeru britansko-egiptovskega blogerja in aktivista Alaa Abd El-Fattaha.

Ob velikodušnem sodelovanju Ma Thida, pisateljice, aktivistke in predsednice odbora PEN za pisatelje v zaporih, Ahdaf Soueif, pisateljice in aktivistke, ter Volodimir Jarmolenko, filozof, esejist, glavni urednik Ukraine World in predsednik PEN Ukrajina.

Dogodek bo vodila Tanja Tuma, članica odbora Mednarodnega PEN-a in predsednica slovenskega PEN-a.

Koroški kulturni dnevi v Ljubljani 2023

**Četrtek, 23. 3. ob 17. uri v dvorani Slovenske matice,
Kongresni trg 8.**

Pod geslom **Naša društva**
nastopajo predstavniki treh kulturno-prosvetnih društev
iz koroških dolin:

Daniel Mešnik (SPD Zila),
Marija Weber-Ogris (Bilka, Bilčovs)
in Martin Kuchling (Lipa, Velikovec).

Predstavitelj vodi mag. Lidija Golc.

Vstop na prireditev je prost,
priporočljive pa so prijave na lidija.golc@guest.arnes.si

avstrijski kulturni forum[®]

KOROŠKI KULTURNI DNEVI V LJUBLJANI 2023

ČETRTEK, 23. 3. OB 17. URI
V DVORANI SLOVENSKE MATICE,
KONGRESNI TRG 8.
POD GESLOM

NAŠA DRUŠTVA

NASTOPAJO PREDSTAVNIKI TREH KULTURNO-PROSVETNIH
DRUŠTEV

IZ KOROŠKIH DOLIN:

**DANIEL MEŠNIK (SPD ZILA),
MARIJA WEBER-OGRIS (BILKA, BILČOVŠ) IN
MARTIN KUCHLING (LIPA, VELIKOVEC).**

DOGODEK BO VODILA LIDIJA GOLC.

VSTOP PROST.

PRIJAVE NA: LIDIJA.GOLC@GUEST.ARNES.SI.



Vljudno vabljeni na **spominski večer ob 130-letnici rojstva in 75-letnici smrti pesnika Iga Grudna** (Nabrežina 1893–Ljubljana 1948).

Prireditev bo v knjižnici Slovenskega šolskega muzeja na Plečnikovem trgu 1 v Ljubljani **v sredo 22. marca 2023 ob 19. uri**.

Po dobrodošlici direktorja muzeja mag. Staneta Okoliša bo pesnikov pranečak Matej Gruden predstavil svojo pesniško zbirko Rja in kri in poskrbel za glasbeni vložek.

Dr. Igor Divjak pa bo prikazal Pesmomat, »poetično mašino, ki poezijo pripelje tja, kjer so ljudje«; iz nje bodo zadoneli tudi verzi Iga Grudna. Povezoval bo Ivan Vogrič.

Dogodek sovpada s prvo obletnico odprtja nove stalne razstave v Slovenskem šolskem muzeju.

Na svetovni dan poezije se bomo na Krasu poklonili bardu slovenske poezije MARKU KRAVOSU, ki letos slavi 80. jubilej.

V torek, **21. marca 2023, ob 18h se bosta v Kosovelovi knjižnici v Sežani** (Ulica Mirka Pirca 1).

Z avtorjem pogovarjali Vladka Tucovič Sturman in Jasna Čebren. Pesmi bo interpretiral dramski igralec Rok Matek. Večer pa bo zaokrožil glasbeni nastop.

Slovesnost pripravljata Kosovelova knjižnica Sežana in Kulturni klub Koper. Izpostaviti je treba tudi razstavo knjižnih objav Marka Kravosa, ki bo ob tej priložnosti na ogled, in seveda kraško gostoljubje s kozarcem – za slovesen priokus! Še kako presenečenje pa naj ostane skrivnost.

Tednik PEN, glasilo Slovenskega centra PEN, št. 5/2023

Izdal: Slovenski center PEN, Tomšičeva 12, 1000 Ljubljana
Zanj: Predsednica Tanja Tuma

Uredništvo

Odgovorna urednica: Tanja Tuma

Glavna urednica: Maja Ferjančič

Oblikovanje: Maja Ferjančič

Leto izdaje: marec 2023

Kraj: Ljubljana

ISSN 2784-7586

Tednik je vpisan v razvid medijev
pod zaporedno številko 2525.

Publikacija Tednik PEN je brezplačna.

POVEZAVA

<https://www.penslovenia-zdruzenje.si/tednik>

Naslovna fotografija: Justin van Aken